

RIIGIKOHUS

DISTISPLINAARKOLLEEGIUM

OTSUS

Distsiplinaarasja number	3-8-11-1-10
Otsuse kuupäev	3. juuni 2010. a
Kohtukoosseis	Eesistuja riigikohtunik Lea Laarmaa, liikmed riigikohtunik Ott Järvesaar, riigikohtunik Harri Salmann, Tartu Ringkonnakohtu kohtunik Maili Lokk, Tartu Maakohtu kohtunik Ingeri Tamm
Kohtuasi	A Maakohtu B kohtumaja kohtunik X, sündinud 1. juunil 1966. a, kohtunikuks nimetatud 7. aprillil 1994. a, distsiplinaarasi
Distsiplinaarmenetluse algataja	Riigikohtu esimees Märt Rask
Asja läbivaatamise kuupäev	20. mai 2010. a
Istungil osalenud isikud	A Maakohtu B kohtumaja kohtunik X, tema esindaja vandeadvokaat Mart Sikut Istungit protokollis Riigikohtu personalispetsialist Angeelika Kasemaa

RESOLUTSIOON

1. Mõista A Maakohtu B kohtumaja kohtunik X distsiplinaarsüüdistuses ametikohustuse mittekohases täitmises - enesetäiendamise kohustuse mittetäitmises - õigeks.
2. Mõista A Maakohtu B kohtumaja kohtunik X süüdi vääritud teo toimepanemises ja määrata talle distsiplinaarkaristuseks ametipalga vähendamine 15 (viisteist) protsenti kümne kuu jooksul alates distsiplinaarkolleegiumi otsuse jõustumisele järgnevast kuust.
3. Otsuse peale on õigus esitada kaebus Riigikohtu üldkogule otsuse kuulutamisest 30 päeva jooksul.
4. Distsiplinaarkolleegiumi otsus jõustub pärast resolutsiooni p-s 3 nimetatud tähtaja möödumist, kui kohtunik pole esitanud kaebust Riigikohtu üldkogule.

DISTISPLINAARSÜÜDISTUS

1. Riigikohtu esimees algatas 5. mail 2010. a distsiplinaarmenetluse A Maakohtu B kohtumaja kohtunik X suhtes kohtute seaduse (KS) § 87 lg 2 alusel seoses ametikohustuste mittekohase täitmise ja vääritud teo toimepanemisega.

Distsiplinaarsüüdistuse kohaselt nõudis kohtunik X 18. veebruaril 2010. a telefoni teel advokatuuri kantselei töötajatelt, advokatuuri kantslerilt ja justiitsministriumide asekantslerilt, et advokatuur määraks kiireloomulises tsiviilasjas (lapsendamisavalduse läbivaatamine) riigi õigusabi osutajaks

Valga advokaadi Kalju Kutsari, kellega ta oli eelnevalt esindamise osas kokkuleppele jõudnud. Riigi õigusabi seaduses (RÕS) on selgelt ja üheselt sätestatud reegel, mille järgi ei ole kohtul õigust leppida advokaadiga kokku õigusabi osutamises ega määrata ise õigusabi osutavat advokaati (RÕS § 18 lg 2). Juhul, kui riigi õigusabi saaja ei ole ise advokaadiga kokkulepet saavutanud, määrab õigusabi osutava advokaadi kohtu taotlusel advokatuur, kellel on kohustus reageerida kohtu taotlusele viivitamata (RÕS § 18 lg 1). Seadus ei luba kirjeldatud reeglist erandeid ei kohtuasja kiireloomulisuse, menetlusosalise huvide või kohtukaasuse asjaolude erandlikkuse tõttu. Seaduse muudatus võeti Riigikogus vastu 3. detsembril 2008 ja jõustus 1. jaanuaril 2010. Sama põhimõtte on sätestatud ka tsiviilkohtumenetluses seadustiku § 219 lg-s 2 ja lg 5 teises lauses. Seaduse tundmine ja täitmine on kohtuniku esmane ametialane kohustus. Seega jättis kohtunik täitmata oma ametikohustuse - enesetäiendamise kohutuse (KS § 74 ja kohtuniku eetikakoodeks p 11).

18. veebruaril 2010 vestles (selgelt ärritunult, vandudes ja häält tõstes) kohtunik X telefoni teel Riigi Õigusabi Infosüsteemi (RIS) töötaja Paula Soontagaga ja advokatuuri assistendi Reilika Reemaaga. Kõned oli ajendatud asjaolust, et 18. veebruaril 2010 RIS-i kaudu esitatud riigi õigusabi osutaja määramise taotlust ei olnud menetletud kohtuniku soovitud viisil. Vestluse käigus andis kohtunik P. Soontagale mõista, et juhul kui advokatuuri töötaja kohtuniku soovitud advokaati ei määra, on temal kui kohtunikul võimalus teha nii, et ta oma töökohal enam ei töötaks. R. Reemaa suhtes kasutas kohtunik lisaks solvavaid sõnu: "Sina, kas sul on seal patsi ja kahe silma vahel mingi organ olemas ka, millega sa oskad mõelda" ja kahel korral sõna "kurat".

Kohtunik kui sõltumatu kohtuvõimu elluviija, kes vastutab kogu oma tegevusega õigusriigi põhimõtete elluviimise eest, peab hoidma kohtunikukonna ausameelsuse ja sõltumatuse mainet (eetikakoodeks p 1), vältima ebasüdasust kõigis oma tegudes ja mõtteavaldustes (eetikakoodeks p 6), olema eeskujuks seaduskuulekuses ja õiguskorrast kinnipidamisel (eetikakoodeks p 8), säilitama töös rahu, väljapeetuse ja väärikuse (eetikakoodeks p 12), kasutama oma ametivõimu ja -nime üksnes asjakohaselt, hoidudes selle omakasulise ja vääritud ärakasutamisest (eetikakoodeksi p 27), käituma korrektset ja väljapeetult (eetikakoodeksi p 31). Olles riigi õigusabi taotluse tehnilisel menetlemisel tekkinud probleeme lahendades agressiivne ja ärritunud, ei järginud kohtunik loetletud eetikakoodeksi punktides sätestatud kohtunikeetika nõudeid. Sellist käitumist tuleb käsitleda kohtuniku vääritud teona.

Riigikohtu esimehele antud kirjalikus seletuses leiab kohtunik X, et ta pole advokaadiga sõlminud RÕS § 18 lg-s 2 sätestatud keeldu rikkuvat kokkulepet. Ta tegutses eesmärgiga tagada alaealisele kohtumenetluses õiguste kaitse ja tema arvates on tegemist arusaamatusega.

Distsiplinaarsüüdistuse esitaja leiab, et kohtuniku seletuses esitatu ei välista tema poolt distsiplinaarsüütegude toimepanemist. Kohtunik X on 16. detsembri 2009. a distsiplinaarkolleegiumi otsusega süüdi tunnistatud ja karistatud vääritud teo toimepanemises. Praeguse distsiplinaarsüüdistuse aluseks olevad rikkumised kinnitavad, et kohtunik ei ole suutnud hoiduda õigusmõistmise mainet kahjustavatest tegudest. Distsiplinaarsüüdistuses leitakse, et tuleks tõsiselt kaaluda X kohtunikuna töötamise jätkamise võimalikkust.

DISTIPLINAARKOLLEEGIUMI ISTUNGIL UURITUD TÕENDID

2. Distsiplinaarkolleegium uuris järgmisi tõendeid:

2.1. RIS-i töötaja Paula Soontaga 22. veebruari 2010 kirjalik selgitus Eesti Advokatuuri kantslerile 18. veebruaril 2010 toimunud sündmuse kohta. Seletuse järgi taotleti kohtumääruses riigi õigusabi osutaja määramist. Määruses ei olnud kirjas, et advokaat K. Kutsar on andnud esindamiseks

nõusoleku. Selle määruse täitmiseks määrati riigi õigusabi osutajaks teine advokaat. Kui kohtuga oli täpsustatud kohtuistungi toimumuse aeg, helistas väga ärritunud kohtunik X. Ta selgitas kohtunikule, et taotlusega on kõik korras, taotlus jääb advokaadile, kellele see on saadetud. Muu rääskamise ja karjumise sees vihjas kohtunik, et tal on võimalik teha nii, et P. Soontaga enam sellel töökohal ei töötaks.

2.2. Reilika Reemaa 22. veebruari 2010 kirjalik selgitus Eesti Advokatuuri kantslerile. Seletuse järgi kohtu poolt KIS-st tulnud riigi õigusabi taotlus ei olnud korrektselt sisestatud ja läks seetõttu üldisesse jagamisse. Ta selgitas kohtunikule rahulikult riigi õigusabi saamise korda. Kuna riigi õigusabi taotleti imikule, polnud kokkulepe tema ja advokaadi vahel üldse võimalik. Selle peale kohtunik ärritus, ropendas ja vandus ning lõpuks karjus, et kui tema tahab seda advokaati saada, siis on temal õigus ka seda advokaati saada. Kõne kestis 8-10 minutit. Kohtunik väljendas end sõnadega: "Sina, kas sul on seal patsi ja kahe silma vahel mingi organ olemas ka, millega sa oskad mõelda" ja ütles "kurat küll". Hiljem helistas kohtunik advokatuuri kantslerile.

2.3. Eesti Advokatuuri kantsleri Kristel Voltenbergi 25. veebruari 2010. a e-kiri justiitsministeeriumile ja 11. märtsi 2010 kiri. Kirjadest selgub, et K. Voltenberg selgitas 18. veebruaril 2010 ärritunud kohtunikule riigi õigusabi seaduse nõudeid ja seda, et alaealisel ei saa olla kokkulepet advokaadiga. Kohtniku ebakorrektselt käitumist ei leevenda ka see, et ta vestluse lõpus edastas R. Reemaa aadressil vabanduse selle kohta, et ta oli olnud R. Reemale helistades ärritunud.

2.4. Justiitsministeeriumi asekancleri M. Aaviku 30. märtsi 2010 ja 20. aprilli 2010 vastused Riigikohtu esindaja kirjale. Vastuste järgi helistas talle 18. veebruaril 2010 kohtunik X ning väljendas teravat rahulolematust advokatuuri ja riigi õigusabi infosüsteemi suhtes. Pretensioon seisnes selles, et tema kohtunikuna ei saa enam ühes tema menetletavas asjas menetlusosalist esindama meelepärast advokaati. M. Aaviku selgituse peale, et kohtunik soovib tõenäoliselt rikkuda RÕS § 18 lg 2 keeldu, kohtunik ärritus ja kasutas halvustavat kõnepruuki öeldes järgmisi lauseid: "Kohtunik peab saama advokaati määrata, "... ei ole võimalik õigust mõista" ja "Millised inimesed selliseid seadusi küll välja mõtlevad".

2.5. A Maakohtu B kohtumaja konsultandi V. Tompi kirjaliku seletuse järgi pöördus 18. veebruaril 2010 tema poole kohtunik X sooviga, et ta koostaks riigi õigusabi taotluseks määruse projekt. Ta koostaski määruse projekti. Kohtniku poolt allkirjastatud määruse edastas ta RIS-ile, märkides ka, et asi on kiire ja advokaat K. Kutsar on nõus esindama. Õigusabi taotluse määruse edastamisel tekkis aga süsteemis mingi tõrge. Ta edastas seejärel taotluse korduvana. Seejärel teatas RIS-i töötaja, et taotlust advokaat A. Kutsari osas ei rahuldata, sest puudub esindatava kokkulepe taotluses märgitud advokaadiga. Seejärel edastas ta saadud informatsiooni kohtunik X-le.

2.6. 18. mai 2010. a seletuskirjas distsiplinaarsüüdistuse kohta distsiplinaarkolleegiumile ei nõustu kohtunik X distsiplinaarsüüdistusega enesetäiendamise kohustuse mittetäitmise osas. Kuna ta nõustus kiirendatud korras menetlema Valga Maavalitsuse lapsendamisavaldust, võttis ta ka kohustuse kindlustada lapsendatav esindajaga riigi õigusabi korras. Ta ei nõudnud advokaat K. Kutsari määramist, vaid selgitas, et suhtles ettevalmistavalt advokaadiga, sest kohtuistungi päevale oli planeeritud advokaatide õppeseminar ja õigusabi taotlemise ning kohtuistungi toimumise vahele jäi ainult üks tööpäev. Kohtunik kinnitab, et ta on teadlik 1. jaanuaril 2010. a jõustunud riigi õigusabi seaduse muudatustest ja mõonab, et tema osalus õppeseminaridel perioodil 2008/2009 oli mõnevõrra tagasihoidlik. See oli tema arvates tingitud töökoormuse kasvust. Ta tunnistab, et reageeris tekkinud olukorrale ebaõigesti, kasutas RIS-i töötajatega suhtlemisel kõrgendatud hääletooni. Samuti kasutas kahel korral sõna "kurat". Kohtunik leiab, et ta pole rikkunud kohtniku eetikakoodeksi p-de 6, 8 ja 27 nõudeid. Seoses vääritud teo toimepanemise korduvusega leiab ta, et

pole rikkunud KS § 70 lg 1 ja kohtuniku eetikakoodeksi p 1 nõudeid. Kuid samas tunneb ta vastutust juhtunu pärast ja kahetseb toimepandut ning on valmis kandma vastutust toimepandud rikkumise eest.

Distsiplinaarkolleeegiumi istungil jäi kohtunik X varasema seletuse juurde ja lisas, et ta kasutas RIS-i töötajatega suhtlemisel kõrgendatud hääletooni, oli ärritunud ja kasutas ka töötajate kirjalikes seletustes märgitud sõnu. Need sõnad olid suunatud RIS-i kui süsteemi vastu. R. Reemaa võis aru saada nii, et need sõnad olid suunatud temale. Ta nõustus sellega, et tal ei oleks olnud vaja sekkuda riigi õigusabi taotluse menetlusesse. Ta tunnistas, et ei oleks olnud vaja helistada justiitsministeeriumi asekanterile ja Eesti Advokatuuri kantslerile.

2.7. Kohtunik X esindaja vandeadvokaat M. Sikut leidis, et X on omaks võtnud selle osa distsiplinaarsüüdistusest, mis puudutab kõrgendatud hääletooni ja mõningate ebatsensuursete sõnade kasutamist. Kui vaieldakse mingi seadusesätte või selle kohaldamise üle ja osapooled on erinevatel seisukohtadel, ei saa teha sellest järeldust, et kohtunik ei ole koolitusel käinud ja enesetäiendamise kohustust täitnud. Praeguse distsiplinaarsüüdistuse sidumine varasema distsiplinaarasjaga ei ole päris õiglane. Varasem asi oli olmetasandil toime pandud vääritud tegu, praegune aga on seotud ametikohustuste täitmisega.

2.8. A Maakohtu esimehe antud iseloomustuse kohaselt on X vahel liialt otsekohene ja karm andma hinnanguid, kuid ta on kohtuistungil äärmiselt korrektne. Sellest võib jääda mulje, et ta on üleliia nõudlik või isegi noriv. Samas pole tema kohta saabunud ühtegi kaebust ega pretensiooni.

DISTSIPLINAARKOLLEEGIUMI SEISUKOHT

3. Kolleegium leiab, et kohtunik X-le esitatud distsiplinaarsüüdistus ametikohustuse mittekohases täitmises - enesetäiendamise kohustuse mittetäitmisega -, pole leidnud tõendamist.

Esitatud tõenditest järeldub, et 18. veebruaril 2010 allkirjastas kohtunik X määruse riigi õigusabi taotluse kohta ja kohtu töötaja V. Tromp edastas selle riigi õigusabi infosüsteemile. Kuigi määruse täitmisel tekkis küsitavusi (advokaadi ja kliendi nõusoleku ning kohtuistungil aja puudumine), täideti riigi õigusabi taotlus seaduse nõuetele vastavalt ja seda veel enne kohtuniku ebakohast reageerimist. Ka ei ole täiendkoolitusel osalemise või mitteosalemise kohta tõendeid esitatud. Seega pole tõendatud, et kohtunik täitis oma ametikohustusi mittekohaselt ja et kohtunik ei teadnud RÕS § 18 lg 2 sisust.

On tõsi, et kohtunik, esitades pärast riigi õigusabi määruse täitmist asjakohatuid selgitusi väidetava menetluse kiireloomulisuse ja advokaadi nõusoleku kohta, käitus väärilt. Sellest ei saa aga järeldada, et tegemist on distsiplinaarsüüdistusega ametikohustuste mittekohases täitmise, s.o enesetäiendamise kohustuse mittetäitmisega. Kolleegium leiab, et kohtunik X tuleb distsiplinaarsüüdistuse selles osas mõista õigeks KS § 97 lg 2 järgi.

4. Kolleegium leiab, et kohtunik X seletustes esitatud seisukohad ei välista tema poolt distsiplinaarsüüdistuse -vääritud teo - toimepanemist.

RIS-i töötajate seletuskirjadega on tõendatud, et kohtunik X helistas 18. veebruaril 2010. a Paula Soontagale ja Reilika Reemaale. Kõneldes oli ta ärritunud sellest, et riigi õigusabi taotlust ei menetletud kohtuniku soovitud viisil. Kõne käigus tõstis ta häält ja andis ka mõista, et ta võib teha nii, et P. Soontaga võib kaotada töö. Samuti kasutas kohtunik R. Reemaa suhtes solvavaid sõnu: "Sina, kas sul on seal patsi ja kahe silma vahel mingi organ olemas ka, millega sa oskad mõelda". Justiitsministeeriumi asekanter M. Aaviku ja Advokatuuri kantsleri K. Voltenbergi seletustega on

tõendatud, et kohtunik X helistas ärritunult veel ka justiitsministeeriumisse ja Eesti Advokatuuri, sest ta ei olnud rahul riigi õigusabi infosüsteemi toimimisega. Kõneledes oli kohtunik ärritunud ja kasutas lauseid: "Kohtunik peab saama advokaati määrata"; "Millised inimesed selliseid seadusi küll välja mõtlevad". Kolleegium leiab, et sellise käitumisega kohtunik X rikkus kohtunikukonna ausameelsuse ja sõltumatuse mainet (eetikakoodeksi p 1), ei vältinud ebasündsust oma mõtteavaldustes (eetikakoodeksi p 6), ei säilitanud suhtlemisel rahu, väljapeetust ja väärikust (eetikakoodeksi p 12), kasutas oma ametivõimu vääriti (eetikakoodeksi p 27), ei käitunud korrektselt ja väljapeetult (eetikakoodeksi p 31).

Kohtunik X möönab ka ise seda, et tal ei oleks olnud vaja sekkuda riigi õigusabi taotluse menetlusse ja ta võis rääkida ärrituse tõttu kõrgendatud toonil.

5. Karistuse mõistmisel arvestab kolleegium distsiplinaarsüüteo iseloomu ja raskust ning seda, et kohtunik X-l on jõusolev distsiplinaarkaristus (mõistetud 16. detsembril 2009. a). Samuti seda, et kohtunik kahetseb, et infosüsteemis esinevate probleemide tõttu ta ärritus ja võis hääletooni kõrgendada. Kolleegium arvestab ka A Maakohtu esimehe kohtunik X kohta antud positiivse iseloomustusega. Seetõttu ei pea distsiplinaarkolleegium õigeks karistada kohtunik X-i vääritud teo toimepanemise eest kohtunikuametist tagandamisega.

6. Eeltoodu alusel ja juhindudes kohtute seaduse § 87 lg 2, § 88 lg 1 p-st 3 ja § 97 lg-st 1, eetikakoodeksi p-dest 1, 6, 12, 27 ja 31 mõistab distsiplinaarkolleegium kohtunik X süüdi vääritud teo toimepanemises ja vähendab distsiplinaarkaristusena tema ametipalka 15 (viisteist) protsenti kümne kuu jooksul.

Ott Järvesaar

Lea Laarmaa

Harri Salmann

Maili Lokk

Ingeri Tamm